

“Uit puur verstrooiing”: lesings, praatjies, artikels, onderhoude en besprekings.

J. C. Kannemeyer. Stellenbosch: Inset-uitgewers (Posbus 1306, Stellenbosch 7599). 2007. 459 bladsye. ISBN: 978-0-620-388-52-8.

Die titel kom uit ’n Leipoldtvers wat as motto aangehaal word; heel gepas is die segging ten opsigte van die literêre historio-graaf: “Ek sing net vir myself ... / En ek moet versies maak of praat met ... wie?”, aangesien dié taak dikwels ’n ondankbare een is ten opsigte van ’n leserspubliek.

In die voorwoord verklaar die outeur dat die bydraes tot hierdie bundel elders gepubliseer of gelewer is, maar die oorspronklike sosiale of publikasiekonteks word nie altyd verskaf nie. Dit is dus moeilik om ’n chronologiese begrip te vorm en ook om die rede vir die veelvuldige herhalings in konteks te plaas en te begryp.

Die bydraes is in ses afdelings of “rubrieke” ingedeel. Volgens die Voorwoord: “lesings teen die agtergrond van (sy) werk as literatuurhistorikus, biograaf en dosent in edisiewetenskap; optredes na aanleiding van publikasies; artikels na aanleiding van Nederlandse publikasies; literêre figure en besienswaardighede in Nederland en België; en voetnote en kanttekeninge by literêre wetenskapwaardighede” (9).

Die eerste afdeling verduidelik en verdeel merendeels Kannemeyer se betrokkenheid by die literêre biografie en die edisiewetenskap, maar net sewe van die tien artikels word van inligting aangaande openbare lesings of publikasies voorsien. Die skrywer verduidelik vanuit die veranderde en veranderde literêr-teoretiese hoek wat die waarde daarvan is om wel met skrywersbiografieë om te gaan. Hier is nie deur ’n “edisieredakteur” ingegryp nie en tydsverwysings lei soms tot verwarring, soos “verlede jaar” (115) wat in werklikheid na 2003 ver-

wys. Die “lesings” het ’n mate van herhaling tot gevolg, omdat die onderwerp van die lesings soms oorvleuel.

Afdeling 2 verskaf ’n weergawe van “Bekendstellings en Geleentheid”. Die outeur wil duidelik kommunikeer met *iemand* (die “wie” in die mottogedig?) en publiseer dus hierdie reeks bedankings, bekendstellings, onderhoude en besprekings. Hy doen ’n beroep op “ons uitgewers om weë te vind waarlangs kritiese arbeid tog gepubliseer kan word” (182) en hy, as “Inset-uitgewers” – “in werklikheid weinig meer as ’n pseudoniem” (183), stel met hierdie publikasie ’n voorbeeld. Dié causerieë dien ook as bevestiging van Kannemeyer se stryd om erkenning vir die bydraes wat hy gelewer het op die gebied van die Afrikaanse literatuur: “Ek versoek daarom dat ek met rus gelaat word, sowel wat die toon van my stukke as my belangstellingsvelde betref (ook as dié velde vir pubers in die literatuur efemeer lyk). Ek weet per slot van rekening waarmee ek op my vakgebied besig is” (181). Die pubers” word gestel teenoor “mense aan ons universiteite wat ernstige vakkundiges is” (182).

Uitsprake deur ander outeurs oor Afrikaanse letterkunde kom in die derde afdeling aan bod en hier is Kannemeyer erkennend teenoor deeglike werk (soos Steyn se Van Wyk Louw-biografie), maar ook intens krities teenoor werk wat hy as afgeskeep beskou. Hy het dit veral teenoor Christopher Heywood, outeur van *A History of South African Literature*, se vertolking van en inlees in bekende Afrikaanse werke. Die felste kritiek word geuiter teenoor Heywood se interpretasie van *Joernaal van Jorik*, waarop Kannemeyer skryf: “Soveel snert ... het ek selde teengekom” (272).

In die “artikels na aanleiding van Nederlandse publikasies, literêre figure en besienswaardighede in Nederland en België” gaan dit hoofsaaklik om persoonlike indrukke, terwyl afdeling 5 myns insiens meestal ’n

konglomerasie van onbenullighede is: van watter belang kan “Die veggeneraal en die mielie” (358–361) of “Krakatau” (*sic*) ... (388–394) werklik wees vir die literêr geskoolde leser (buiten “puur verstrooiing”)?

Die laaste groep bydraes is ’n weergawe van gebeure en skrywe, veral briewe, rondom die bestudering en moontlike publikasie van werk gedoen deur Kannemeyer en sy studente in edisiewetenskap oor korrespondensie tussen die Louw-broers. Dit verskaf ook ’n oorsig van hoe die module dokumentasie-/ edisiewetenskap tot stand gekom het aan die Universiteit van Stellenbosch. Interessante feite word geopenbaar, maar belangriker nog is die gevoel van wrewel wat in die skrywe deursypel; ’n gevoel van veronregting word gedekodeer. Dit sluit aan by Kannemeyer se regverdiging van sy vakgebied en sy defensiewe uitinge wat reeds vanaf die eerste “rubriek” merkbaar is.

Ten opsigte van die inhoud van die verskillende rubrieke: Die outeur verklaar die belang wat *close reading* vir hom het: “Dit is ’n ingesteldheid waarmee ek, terloops, vandag nog steeds volledig akkoord gaan”, maar hy voel ook “dat biografiese geskiedskrywing ’n bydrae tot ’n beter begrip van die literatuur kan lewer. Al is dit dan net om sekere gegewens in ’n teks vir ons te konkretiseer of makliker te laat verstaan” (84). Kannemeyer meld selfs dat Van Wyk Louw in sy radiopraatjies van *Hineininterpretieren* gepraat het (134). In dieselfde “rubriek” gaan Kannemeyer egter voort met ’n ontleding van “Beeld van ’n jeug: Duif en perd” en meld “die verbeeldingsvlug terug in die *Sutherlandse* wêreld van sy jeug” (135, my kursief). In sy bydrae oor Van Wyk Louw se gedig, “Nog eenmaal wil ek in die Skemeraand” (130–146) verwys Kannemeyer na die “latere en gevorderde leeftyd” van die skrywer (130). Die gedig self bied geen rede vir die idee van ’n “gevorderde leeftyd” nie,

maar dié spesifieke vertolker kom dit eers agter wanneer hy by die digter se biografie uitkom “ná sy stipte lees van die ‘printed page’ met die byhaal van die bundelkonteks” (139), om te besef dat die digter “tog nie op gevorderde leeftyd was” nie, maar slegs 33 (140).

Soms word egter opnuut en indringend na bekende tekste gekyk. Wanneer Kannemeyer ’n teks pak, lewer dit deurdagte – alhoewel soms ook kontensieuse – insigte. Hierdie boek is vol interessante feite en uitsprake. Enigene wat in die letterkunde belang stel, kan met vrug na “*Uit puur verstrooiing*” kyk.

Salomi Louw

Emeritusprofessor

Universiteit van Limpopo, Sovenga

Die Jakkalsomer.

Dirk Jordaan. 2007. Kaapstad: Tafelberg. 200 pp. ISBN 978-0-624-04573-1.

Hoe posisioneer ’n skrywer van speur- en spioenasieverhale hom ideologies in ’n uitgerekte oorgangsituasie soos ons s’n? Te groot gediensdigtheid aan die magshebbers kan ’n Afrikaanse skrywer ’n belangrike deel van sy leserspubliek kos. Aan die ander kant suis die afgronde van ’n reaksionêre houding.

Die paadjie waarmee Kas van den Bergh toentertyd (vgl. *Die verraaiër*) sy helde uit die koue kon terugbring na die heersende orde, is tans vol landmyne. Interessant in die verband is die werk van die onbesonge meester Chris Moolman wat kort na 1994 sy intriges kon verbind met bekende nuusgebeure en terselfdertyd die skadu’s daaromheen vind-ingryk ontgin. Deon Meyer het op dieselfde grondslag verder gegaan met die uitbou van merkwaardige karakters soos sy blanke Afrikaanse speurders Matt Joubert en Bennie